Галя манікюру є собі пальчики й розмірковує над подіями останнього тижня. Виходить, що таки їде до Львова.

Власне, вона проти цього нічого не має. Чого? Можна й до університету записатися.

Правду кажучи, Галя думає, що це мусить навіть бути цікаве: приходиш собі на лекції, коли хочеш, покидаєш, коли хочеш. А до того товариші. Так, там обов'язково всі товариші.

Справді цікаво.

А крім того, й те треба взяти до уваги, що тут, у їх містечку, зараз би всі інакше почали до неї ставитись, якби була в університеті записана.

Не обов'язково й кінчати. Назва "студентка" й так прилипла б уже до неї на довгі роки.

Все це було б дуже миле, якби мама не вперлася, щоб вона таки дійсно закінчила університет. Грошей у них не переливається, тож і Галя не може довше студіювати над чотири роки. Галя мусить мати свій хліб і бути самостійною, — каже мама.

Але Галя не хоче ані свого хліба, ані самостійності, бо Галя має свої плани…

Але як пояснити це мамі, коли мама ще з тих, що за власним хлібом уганялися?

Тому Галя вибирає окружні дороги:

— Мама знає, що Стефко Загірний ще й цього року не закінчив курсу. Каже, що в університеті не те, що в гімназії… Каже, що попросту… попросту… не можна того курсу закінчити…

Мама не догадується, куди спрямована стріла, тому відповідає в найглибшому переконанні:

— А ти, доньцю, покажеш усім, що за чотири роки приїдеш з дипломом у руці… Ще, може, й з планом докторської праці… Так, я не раз це говорила, що жінки куди здібніші й солідніші від чоловіків. З мене тоді сміялися… а тепер ти доведеш… Ех, якби я мала таку змогу студіювати в університеті, як ти…

Галя підкрадається з іншого боку:

— Мама чула, що Оля виходить заміж на канікули? Сміється, що на студії іду. Каже: "Волію ті гроші собі на посаг зложити". Каже таке смішне: "Заки ти покінчиш свої студії, то я вже сина буду виховувати на щирого патріота". Смішно… — додає від себе Галя для того, щоб увести в оману материне вухо.

Але мама наче недочуває сьогодні.

— Дурницю робить Оля, а ще більшу її батьки, що дитину без ніякого звання, без забезпечення дають з хати… Ану ж хай умре чоловік, чи, і таке буває, вона не зможе погодитися з ним у співжитті, то що тоді? От ти, моя доньцю, скінчиш університет, будеш своя пані… А тоді… знайдеш собі до вподоби чоловіка — добре. Не знайдеш — теж добре… А продавати себе комусь задля кусника хліба не потребуватимеш…

Галя не пробує вже більше. Пощо? Однаково з мамою не порозуміється…

На ганку сидить бабця. Сидить отак цілими днями до сонця та й тільки й роботи, що мухи обганяти з рук.

Галя з серцем, повним непорозумінь і жалю, сідає собі на поріг ганку біля стіп бабці.

Колись… як бабця ще цікавилася тим, що дома діється, Галя не з одного свого клопоту звірялася їй. Тепер бабця вже старенька. Дуже старенька. Буває інколи, що й переплутує минуле з теперішнім. А все ж таки… коли серце переливається від жалю, а рідна мама не розуміє…

До кімнати мами долітають слова розмови внучки з бабцею. Галя мусить кричати, бо бабця недочуває гаразд:

— Ну, нащо мені це, бабцю?

Бабця щось відповідає, бо Галя знову каже:

— Але як я це мамі скажу? Як?..

Це вже мусило обурити бабцю, бо підносить голос так, що мама розуміє кожне слово:

— А ти роби ось як: запишися на той університет… хай мамі здається, що ти вчишся… а ти розгляньcя… добре… Я теж так робила… але моя мама знала про це… відвезли ніби до міста музики вчитись. А до року вже по весіллі було…

І знову не можна розуміти слів бабці. Мама догадується, що тепер ідуть науки: як повинен він виглядати та в який спосіб найлегше собі його серце здобути. Але ось знову щось обурює бабцю, бо голос знову стає на цілу октаву вищий:

— Коби я була таку доньку мала, як ти!.. З своєю… з твоєю мамою… мала я чистий хрест божий з її науками та самостійностями… Не хотіла… розуміти мене, що для жінки найкраща самостійність при боці чоловіка… Богу дякую, що хоч внучка розуміє мене…

І знову щось шепочуть обидві…

1934